

Overlegorgaan
Fysieke Leefomgeving

memo

Conclusie Noordzeeoverleg t.a.v. voorstel voor
aanwijzing windenergiegebieden in aanvullend
ontwerp Programma Noordzee 2022-2027

OFL Noordzeeoverleg

Overlegorgaan Fysieke Leefomgeving (OFL)
Rijnstraat 8
's-Gravenhage
Postbus 20901
2500 EX Den Haag
www.overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Contactpersoon

E. Silver
secretaris

M +31(0)6-11568128
eef.silver@overlegorgaanfysiekeleefomgeving.nl

Deze notitie beschrijft de conclusies van het NZO ten aanzien van het rijksvoorstel voor aanwijzing van windenergiegebieden in het aanvullend ontwerp Programma Noordzee 2022-2027, zoals verstuurd op 20 september 2021. Het voorstel, inclusief de bijgevoegde kaart, betreft de voorkeursvariant voor gebieden waarbinnen de realisatie van windparken uiterlijk in 2030 realistisch is. De voorkeursvariant omvat gebied 1 (noord en zuid), gebied 2 (noord en klein deel zuid), gebied 5 (oost) en IJmuiden Ver (noord).

Het NZO beschouwt het rijksvoorstel als een doordachte, flexibele en adaptieve aanpak die geen onomkeerbare stappen zet, maar wel noodzakelijke procesvoortgang behoudt bij het reserveren van gebieden voor de ontwikkeling van Wind op Zee in het licht van de klimaatdoelen. Het NZO staat positief tegenover de aanwijzing van de gebieden in de voorkeursvariant, waarbij de NZO-leden benadrukken dat de onzekerheden omtrent de beschikbare ecologische ruimte op zo kort mogelijke termijn nader onderzocht dienen te worden. Het NZO heeft consensus bereikt over een aantal uitgangspunten dat bij deze instemming met het rijksvoorstel van belang is en waarover in het vervolgproces binnen het NZO op consensusgericht overleg wordt gecontinueerd:

Kennisleemtes vullen

Over de mogelijke negatieve ecologische impact bestaan op dit moment kennisleemtes. De kennisleemtes dienen te worden gevuld voorafgaande aan de te nemen juridisch onomkeerbare besluiten (kavelbesluiten), en het aanpassen van de Routekaart Wind op Zee in dit opzicht (volgorde volgt inzicht). Naast een verdere detaillering van de huidige KEC/Wozep-onderzoeken is een analyse van de cumulatieve ecologische impact van de beoogde windparken, incl. aanlanding, nodig waarbij rekening wordt gehouden met activiteiten en geplande ontwikkelingen in omliggende landen. Daarbij dient rekening te worden gehouden met specifieke keuzes omtrent meervoudig ruimtegebruik in windparken, zoals de openstelling voor visserij, natuurversterkende maatregelen, corridors voor schepen of maatregelen voor vogels.

In relatie tot de kennisleemtes, zal het NZO zorgvuldig kijken naar de programmering van de in het MONS Programma¹ geformuleerde onderzoeken naar de te verwachten

---

¹ MONS is de onderzoeks- en monitoringsagenda behorende bij het Noordzeeakkoord.

effecten op abiotische factoren, zoals stroming en stratificatie, en de daaruit voortvloeiende ecosysteem-effecten. De huidige ecologische analyses zijn sterk gericht op specifieke soorten en habitatten, waarvan de ontwikkeling sterk beïnvloed kan worden door veranderingen in de basis van het ecosysteem.

In het licht van de onzekerheden omtrent de ecologische ruimte, concludeert het NZO dat het werken met een adaptieve planning behulpzaam kan zijn. Dit houdt in dat eerst kavelbesluiten worden genomen voor gebieden waarover de meeste kennis van de effecten beschikbaar is en het risico op negatieve effecten het kleinst is. Voor gebieden met de vooralsnog grootste verwachte negatieve ecologische impact ontstaat meer tijd om het benodigde onderzoek uit te voeren en passende mitigerende maatregelen te ontwikkelen.

Gebiedspaspoorten en meervoudig ruimtegebruik

Een windpark is nooit alleen een windpark. Het NZO wijst met nadruk op de centrale rol die de ontwikkeling van gebiedsverkenningen en gebiedspaspoorten spelen als instrumenten om de verschillende vormen van medegebruik van windparken af te wegen. Het verhelderen van de samenhang en volgtijdelijkheid van gebiedsverkenningen, gebiedspaspoorten, kavelbesluiten, tenderprocedures, uitgifte van kavels en vergunningverlening is van belang. Het NZO ziet de afspraken uit het Noordzeeakkoord (bepalingen 4.1 en 4.16) als vertrekpunt voor verdere uitwerking in het NZO en implementatie hiervan. Op basis van de gebiedsverkenning en het gebiedspaspoort kunnen specifieke eisen omtrent inrichting, gebruik en beheer van een windpark in kavelbesluiten/-uitgifte /vergunningen worden opgenomen om ervoor te zorgen dat de uitrol van wind op zee, incl. aanlanding, en medegebruik van windparken met minimale ecologische impact geschiedt of zelfs een positieve impact bereikt.

Het NZO constateert tevens dat het meewegen van verschillende drukfactoren (het optellen van de cumulatieve effecten van meervoudig ruimtegebruik zoals windparken, gaswinning, visserij, maricultuur, scheepvaart, defensie, zandwinning, in de toekomst CO₂-opslag e.a.) van invloed is op de beschikbare ecologische ruimte. Het NZO vindt het van belang dat de gevolgen van activiteiten op de Noordzee integraal benaderd worden. Voorkomen moet worden dat alleen ingezoomd wordt op effecten van bestaande en te bouwen windmolens. Andere sectoren dan wind hebben ook een verantwoordelijkheid om mee te werken aan een gezonde Noordzee.

Het NZO zal zich met prioriteit inzetten om tot afspraken te komen over de uitwerking van bepalingen 4.1 en 4.16 uit het Noordzeeakkoord, zodat we scherp aan de koers varen om concrete stappen te zetten in de transitie die zich op de Noordzee afspelen.

Natuurbescherming en -versterking

De ecologische ruimte voor wind op zee in ogenschouw nemend, concludeert het NZO dat het zaak is om gelijke pas te houden bij de onderwerpen windenergiegebieden op zee en natuurbescherming, zoals gerichte soortbeschermingsmaatregelen en beschermde gebieden. Door het tempo van de aanwijzing en beheer van beschermde gebieden te verhogen en het toepassen van bovenwettelijke best beschikbare technieken voor natuurversterkende en -beschermende maatregelen tijdens de aanleg en operatie van windparken, wordt de ecologische ruimte mogelijk verruimd. Het NZO stelt voor in het Programma Noordzee en het vervolgtraject (o.a. in de routekaart wind op zee) het aanwijzen van wind op zee en het vergroten van de ecologische ruimte door natuurbeschermende en -versterkende maatregelen, inclusief soortbescherming en het aanwijzen van de in het Noordzeeakkoord afgesproken beschermde gebieden, zoveel mogelijk in samenhang uit te werken. Het NZO zet zich in om de afspraken uit het Noordzeeakkoord over de aanwijzing en het beheer van beschermde gebieden en soortenbescherming voortvarend tot uitvoering te brengen.

Geluidsnorm

In de ecologische doorrekening van de varianten van windenergiegebieden t.a.v. de draagkracht van zeezoogdieren is berekend dat 10 GW haalbaar is. Specifiek voor de bruinvis is uit de berekeningen naar voren gekomen dat het nodig is de geluidsnorm tijdens de realisatie van windparken strenger te maken, van 168 dB naar 160 dB. Het NZO onderschrijft dat aanvullend onderzoek over de consequenties van het vaststellen van deze lagere norm nadere inzichten geeft over de te behalen natuurwinst (minder schade voor zeezoogdieren door onderwatergeluid). Daarnaast dient onderzoek ook mogelijke hogere kosten, emissies en scheepsgeluid en de internationale dimensie in beeld te brengen. Daarom is het zaak nu te investeren in innovaties die stiller heien mogelijk maken, het zo snel mogelijk vergroten van onze kennis over de effecten van geluid op zeeleven en het verbeteren van de methodieken die de effecten van heifrequenties op bruinvissen berekenen. Met het periodiek in beeld brengen van Best Beschikbare Technieken in relatie tot innovatie en de norm zal de discussie positief gevoed worden. Ook dient in internationaal perspectief (OSPAR, ASCOBANS, EU) bekeken te worden of een afspraak over het hanteren van één internationale geluidsnorm haalbaar is.

Veilige scheepvaart

De selectie van de windenergiegebieden sluit goed aan bij de behoeftes van een veilige zeescheepvaart. Het NZO constateert als enige punt van zorg het borgen van de veiligheid van de recreatievaart. Het is onwenselijk dat de zeegaande recreatievaart door sluiting van windenergiegebieden in de scheepvaartroutes terecht komt. Het NZO ziet het als haar taak dit punt op te pakken in de uitwerking van bepaling 4.16 uit het Noordzeeakkoord.

Visserij

Bij het momenteel afwezig zijn van de visserijsector als partij aan tafel in het NZO, is het belangrijk te vermelden dat bij het balanceren van de verschillende belangen door de NZO-partijen gezamenlijk ook is gekeken naar die van de visserij. Twee voor de visserij belangrijke gebieden zijn in de totstandkoming van de voorkeursvariant komen te vervallen, te weten de in het vorige Nationaal Waterplan gereserveerde windgebieden Hollandse Kust Zuid West (HK ZW) en Hollandse Kust Noord West (HK NW). Met het laten vervallen van die gebieden zijn hogere maatschappelijke kosten gemoeid. Bij het opschalen van wind op zee, ook na 2030, blijven kosteneffectiviteit en sociale aanvaardbaarheid een belangrijke rol spelen in de afwegingen omtrent aan te wijzen windenergiegebieden. Het NZO wijst erop dat wetenschappelijke inzichten in belangrijke vislocaties maatwerk mogelijk maken bij het afwegen van sociaaleconomische effecten voor verschillende visserijhavens.

Internationale samenwerking

Internationale samenwerking is cruciaal, niet alleen voor kennisuitwisseling en het uitvoeren van natuurversterkende of mitigerende maatregelen 'over de grens', maar ook om cumulatieve effecten van windenergiegebieden en andere (ruimtelijke) ontwikkelingen in de hele Noordzee te beschouwen en te beperken. Corridors voor (trek)vogels en de hiervoor genoemde afstemming over de geluidsnorm voor heien zijn bij uitstek onderwerpen die in internationaal perspectief moeten worden gezien. Internationaal overleg tussen de Noordzeestaten moet gericht zijn op overeenkomstige normering, zoals voor geluidsemissies.

Vooruitblik

Het proces naar het vaststellen van het Aanvullend Ontwerp Programma Noordzee illustreert dat er behoefte is aan lange termijn planning op de Noordzee, mede gelet op de lange realisatietermijnen voor de verdere uitrol van windenergiegebieden op zee. Dit geldt ook voor de aanlanding wind op zee (VAWOZ). Het NZO onderstreept het belang van het ontwikkelen van een langere termijnvisie en bijbehorend plan voor de ruimtelijke inrichting van de Noordzee in relatie tot de ecologische ruimte, met een horizon van 2040 en een doorkijk naar 2050.

NZO-secretariaat
28 september 2021

